

AUTOREFERAT

I. Imię i nazwisko:

PIOTR WIKTOR SOBOLCZYK
Instytut Badań Literackich
Polska Akademia Nauk
ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa

II. Posiadane dyplomy:

- 2004 – Magister filologii polskiej, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego; promotor: prof. dr hab. Stanisław Balbus; rozprawa magisterska *Tadeusza Micińskiego podróż do Hiszpanii*; opublikowana w formie książkowej pod tym samym tytułem w 2005
- 2008 – Doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawa: *Recepcja poezji i prozy Mirona Białoszewskiego*; promotor: prof. dr hab. Stanisław Balbus; recenzenci: prof. dr hab. Piotr Michałowski, prof. dr hab. Wojciech Ligęza; rozprawa doktorska nagrodzona drugim miejscem w konkursie Narodowego Centrum Kultury na najlepsze rozprawy w dziedzinie kulturoznawstwa (2008)

III. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- 2004-2008 doktorant w Katedrze Teorii Literatury Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 2008-2012 wykładowca na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego
- od 2012 adiunkt w Pracowni Poetyki Historycznej w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk

IV. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki:

Monografie autorskie:

Queerowe subwersje. Polska literatura homotekstualna i zmiana społeczna, Wyd. IBL, Warszawa 2015, s. 526, ISBN 978-83-61757-65-8.

Polish Queer Modernism, Peter Lang Edition, Frankfurt am Main 2015, s. 252, series “Polish Studies – Transdisciplinary perspectives” edited by K. Zajas, J. Fazan, ISBN 978-3-631-66276-2

Omówienie celu naukowego:

Dwie autorskie monografie stanowią wzajemnie komplementarną dylogię. Różnica pomiędzy nimi wynika przede wszystkim z innych ram czasowych – *Polish Queer Modernism* ogranicza się do polskiego modernizmu, *Queerowe subwersje* zaś obejmują zarówno wybranych twórców modernistycznych, poczynając od Witkacego, po teksty z lat 90., a jeszcze chętniej z pierwszych dekad XXI wieku. Pierwsza monografia realizuje zamierzenie z pogranicza poetyki historycznej i historii literatury, tj. oscyluje pomiędzy ogólniejszą charakterystyką modernizmu europejskiego a dwoma specyficznymi kategoriami, „modernizmu queerowego” i „modernizmu polskiego”, traktowanego za Włodzimierzem Boleckim jako zjawisko osobne na mapie modernizmów światowych. Druga monografia nie problematyzuje jednostek historycznoliterackich „modernizm” i „postmodernizm”, dobór i zestawienia tekstów podyktowane są kategoriami problemowymi, acz z zachowaniem historycznego kontekstu. Wreszcie *Queerowe subwersje* w około 1/3 proponują dyskurs teoretyczny, przedstawiający autorską wykładnię teorii *queer* i jej możliwych relacji z literaturoznawstwem, gdy *Polish Queer Modernism* przedstawia przede wszystkim interpretacje, jakkolwiek z mocnymi odwołaniami do teorii – z wyjątkiem rozdziału o kampie, ponieważ w nim uchwycenie specyfiki polskiego modernizmu i „kampu środkowoeuropejskiego” nie byłoby możliwe bez dłuższej krytycznej dyskusji metodologicznej z istniejącą literaturą przedmiotu. Teoria *queer* – odmienności seksualnej czy nieheteronormatywności – została sformułowana na gruncie amerykańskim, ale w najbardziej podstawowym aspekcie seksualność nie jest „narodowa”. Jednak teoria *queer* postrzega zjawisko seksualności szerzej niż tylko jako zachowania seksualne (a te szerzej niż zachowania genitalne). Dlatego w opisie z perspektywy teorii *queer* uwzględniane są czynniki społeczne, antropologiczne, polityczne, rasowe czy religijne jako składowe „seksualnej osobowości” czy „seksualnego odcisku palca” (*sexual fingerprint*). W wypadku badań literaturoznawczych aspekty te łączą się z konwencjami języka narodowego (polskiego) i dostępnymi konwencjami historycznoliterackimi, umożliwiającymi lub utrudniającymi ekspresje nienormatywnych podmiotowości. W związku z tym autorska teoria *queer* mająca znaleźć zastosowanie wobec literatury polskiej musiała uwzględnić szereg lokalnych kontekstów i konwencji. Obie monografie można czytać niezależnie od siebie, nie powstawały one równolegle – chronologicznie pierwsze były *Queerowe subwersje* – jednak w moim porządku twórczym nowe inspiracje wyzyskane w *Polish Queer Modernism* nie narodziłyby się, gdybym nie wypracował wcześniej własnego stanowiska teoretycznego w

monografii poprzedniej. Z tej przyczyny szczegółowe omówienie celu naukowego rozpoczynam od *Queerowych subwersji*. Muszę także zaznaczyć, że monografia międzynarodowa z konieczności oscyluje pomiędzy perspektywą informującą czytelnika dobrze osadzonego w polskim kontekście oraz posługującego się polszczyzną, tj. ma w zamierzeniu stanowić istotny głos także w polskiej i polskojęzycznej wspólnocie literaturoznawczej (nie jest, innymi słowy, „popularyzacją tego, co wypracowano uprzednio w innym [polskim] języku”), a perspektywą informującą czytelnika nieznającego języka polskiego i/lub słabo zorientowanego w lokalnym kontekście kulturowym; szczególną trudność przedstawiała w tym wypadku konieczność posługiwania się anglojęzycznymi przekładami polskich dzieł, gdy były one dostępne, a ponieważ są to dzieła językowo innowacyjne (*Ferdydurke*, *Trans-Atlantyk*, *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, *Lubiewo*), w wielu wypadkach zmuszony byłem tłumaczyć czytelnikom, jakie znaczenia powstają w oryginalnych wersjach tekstu, a zostały „zagubione w przekładzie”; w pozostałych wypadkach dostarczałem możliwie wiernych przekładów własnych.

W rozdziale *Queer – permanentna parabaza subwersji* przedstawiam zasadnicze wątki wypracowywanej na świecie teorii *queer* i moją własną jej wykładnię. Teorię tę uznaję za przejaw dyskursu ironicznego, nawiązując tutaj do swojej kategoryzacji wypracowanej wcześniej w dyptyku o *Dyskursywizowaniu Białoszewskiego*. Teoria *queer* programowo nie chce poddawać się definicjom i nie chce z góry zakreślać swojej przyszłej problematyki, widząc siebie jako teorię „krytyczną”, acz nie „pasożytniczą” (tj. stale krytykującą czy kwestionującą wypracowywane w „mocnych” teoriach stanowiska). Nie jest to jedyna teoria krytyczna w poststrukturalizmie, jej różnica polega przede wszystkim na centralnym usytuowaniu dwóch kategorii: seksualności i nienormatywności. Dowodzę, że teorii tej nie sposób powiązać ściśle z dekonstruktywizmem, ponieważ teoria *queer*, bardzo zresztą wewnętrznie zróżnicowana i wielowątkowa, tylko w niektórych wariantach bywa ściśle tekstualistyczna; nie sposób też uznać jej za nowe wcielenie marksizmu (co sugerowali zwykle oponenti zarówno *queer*, jak i marksizmu, nietrafnie), pomimo istnienia wewnętrznego nurtu *material queer*, ponieważ teoria *queer* nie traktuje „seksualności” analogicznie do klasy, przeciwnie, dąży do wskazywania indywidualnych różnic, odżegnuje się od tożsamości zbiorowych, jest wolna od myślenia o przyszłości w kategoriach „horyzontu utopijnego”, a też krytykuje marksizm(y) za ich seksofobię czy seksualny normatywizm i purytanizm. Z powyższych powodów również bardzo zasadniczo odcina się od swojej poprzedniczki, zwanej „studiami gejowsko-lesbijskimi”. Znaczną część

krytycznego ostrza teorii *queer*, przynajmniej w początkach jej formowania się, stanowiła krytyka paradygmatu myślowego tych studiów, który to paradygmat w mojej siatce pojęciowej należałoby wpisać w dyskurs metonimiczny. Proponuję zatem uznać teorię *queer* za dyskurs ironiczny, wpisujący się w teorię ironii romantycznej, którą Friedrich Schlegel definiował jako „permanentną parabazę”, a to oznacza myśl w stałym ruchu, stale przekraczającą samą siebie, a przeto niemożliwą do zdefiniowania w kategoriach „stałego” czy „esencjalnego” słownika, a zatem w kategoriach tradycyjnie scjentyficznych. Programowa antyparadygmaticzność oddała także takie pojmowanie nauki od ujęć Kuhnowskich. Istotną sprawą dla mojego projektu jako literaturoznawczego było zakreślenie relacji teorii *queer* do badań literackich w odniesieniu do kategorii „poprawności zawodowej” (*professional correctness*) i interdyscyplinarności. W tym celu podjąłem dyskusję ze stanowiskiem Stanleya Fisha, który uważał, że uprawianie literaturoznawstwa z odwołaniem się do zewnętrznych wobec niego dyskursów, a szczególnie jeśli celem tych praktyk ma być zmiana społeczna, przekracza granice „poprawności zawodowej”; wywodzę zatem, że pojmowanie teorii *queer* tak jak proponuję, tj. jako realizującej ironię romantyczną, nie jest sprzeczne z założeniami Fisha, który, gdy myślał krytycznie o relacji dyskursu literackiego i dyskursu seksualności, musiał najwyraźniej odwoływać się do modelu *gay & lesbian studies*, krytykowanego także przez samą teorię *queer*. Teoria *queer* uwzględnia myśl o „zmianie społecznej”, ale Fisha rozumienie tejże bliskie jest pojęciu „utopii” i zakłada nazbyt prosty, bo zbyt bezpośredni, wpływ działań intelektualnych i/ oraz artystycznych na tzw. rzeczywistość. Teoria *queer* proponuje postrzegać przyszłość w kategoriach atopii i nie inwersji (zastąpmy jeden porządek innym, lepszym, co jest cechą myślenia utopijnego) a subwersji; permanentna parabaza subwersji postrzega i myślenie, i działania społeczne czy dyskurs społeczny jako stale zmieniający się, subwersje są zaś dozowanymi prowokacjami czy innowacjami (próbami zmiany punktu widzenia), które mogą, choć nie muszą, okazać się społecznie „skuteczne”.

Rozważania na temat wpływu społecznego i literatury, a osobliwie literatury homotekstualnej, przedstawiam w drugim rozdziale pt. *Lęk przed wpływem (społecznym)*. Wyzyskuję tam znaną siatkę pojęciową Harolda Blooma – wbrew jego własnym założeniom, które widzę jako ergocentryzm oparty silnie na lęku przed wpływem społecznym; Bloom wpisuje się w szereg myślicieli (można ich określić mianem modernistycznych), obawiających się „ześliznięcia filozofii w socjologię” (wyrażenie Gianniego Vattimo). Zestawiam projekt Blooma, w dużej mierze przepisujący psychoanalizę Freudowską w jej

wymiarze niespołecznym, tj. ograniczonym do tzw. „romansu rodzinnego” (w dodatku w szczególnym wariacie ojciec-syn bez udziału matki), z działem psychologii społecznej badającym „wpływ społeczny”. W takie połączenie, tj. sześć faz wpływu (społecznego), próbuję wpisywać tytułowe pojęcie „subwersji”, która przeto staje się pojęciem w ruchu, niejednoznacznym, mającym różne możliwe postaci, a w moim rozumieniu łączącym zarówno próby przekraczania strony estetycznej w sztuce, jak i społecznej zmiany, przy czym owe sześć faz w moim opisie ukazuje drogę od rozłączności pól „estetyczne” i „polityczne” ku ich możliwym fuzjom, a jednocześnie różne fazy określają różny stopień skuteczności performatywnej. Nie wszystko, co zamierzono jako subwersję, będzie estetycznie/społecznie skuteczne, a zaproponowana siatka ma ułatwić opis warunków, jakie umożliwiły skuteczną subwersję bądź wskazać, jakie czynniki uczyniły ją nieskuteczną. Rozdział kończy analiza przykładów debiutów lub drugich książek prozatorskich homotekstualnych powstałych po 2000 roku, wpisanych w owe sześć faz.

W trzecim rozdziale książki nawiązuję do swojej autorskiej teorii recepcji, wypracowanej w książkach *Dyskursywizowanie Białoszewskiego*, znacznie ją poszerzając; pierwotna koncepcja była dostosowana do sytuacji komunikacyjnej w kulturze literackiej XX w., sytuacja ta, media, obiegi literatury, znacznie zmieniły się szczególnie po 2000 r. Nawiązuję do swoich wcześniejszych propozycji wyzyskania psychologii społecznej w badaniu dyskursów okołoliterackich, tu przede wszystkim analizując styl krytyki literackiej spod znaku studiów gejowsko-lesbijskich w kategoriach „myślenia grupowego” (*groupthink*) i psychologii grup. Wskazuję, jak tak pojmowana krytyka literacka i publiczność literacka kierująca się określonymi grupowymi założeniami wpływa na pisarzy jako jednostki oraz na ich twórczość, generując określone „lęki przed wpływem”. Jedną z konsekwencji myślenia grupowego jest powstanie „gejów jako grupy konsumenckiej” zainteresowanej kupnem książek, pod warunkiem że będą spełniały określone kryteria. Kryteria te, jak dowodzę, analizując komunikację pokupnego pisarza Mikołaja Milcke z czytelnikami za pośrednictwem m.in. Facebooka, zwykle oznaczają „pop” na planie estetycznym i zachowawczość na planie politycznym (w tym pruderyjność), czyli brak subwersji. Następnie analizuję dyskurs profesjonalnej krytyki literackiej, tzw. „krytyki towarzyszącej” (literaturze homotekstualnej) i recepcję w „kulturze uczestnictwa” (próbkowa analiza wypowiedzi o literaturze użytkowników forum *gejowo.pl*), konkludując, że obie wpisują się raczej w model światopoglądowy studiów gejowsko-lesbijskich niż w *queerowy* w takim rozumieniu, jakie postuluję w niniejszej książce.

Rozdział *Od psychologizacji ku socjologizacji prozy homotekstualnej* otwiera interpretacyjną część książki. „Psychologizacja” odpowiada z grubsza myśleniu „ergocentrycznemu” i modernistycznemu (oddzielającemu estetyczne od społecznego i politycznego), „socjologizacja” zaś to takie postaci literatury, które zdolne są do subwersji i zmiany społecznej, tak jak to opisywałem w teoretycznych partiach książki. Jest to zarazem jedyny rozdział proponujący zarys procesu historycznoliterackiego. Uwzględnia on kategorię „emancypacyjności” i jej stopnia, tj. proza psychologizująca w większości przypadków sytuuje się w pozycji „okołoemancypacyjnej”, co oznacza próbę stworzenia prozy jawnie gejowskiej z wyzyskaniem aprobowalnych konwencji „wysokoartystycznych” (modernistycznych). Próby takie w latach 80. i na początku lat 90. (kiedy ukazały się powieści pisane w latach 70. i 80., wcześniej odrzucane przez I i II obieg) podejmowali Grzegorz Musiał (*W ptaszarni*, 1989), Tadeusz Gorgol (*Zakazana miłość*, 1990, pisana w latach 70.), Antoni Romanowicz (pseud., *Nie znany świat*, 1992, pisana w latach 70.), Marcin Krzeszowiec (*Ból istnienia*, 1992, pisany w latach 80.), gdzie można już mówić o pełniejszej realizacji „emancypacyjności”, podobnie jak w wypadku Witolda Jabłońskiego (*Gorące uczynki*, 1988). Zaproponowałem przeformułowanie jednego z podstawowych konceptów psychoanalizy Melanie Klein, tj. pozycji paranoidealnej i depresyjnej oraz reparacji, do opisu emancypacji psychologicznej ku socjologicznej. Wielka tradycja modernistyczna (Gombrowicz, Andrzejewski, Iwaszkiewicz, Strykowski) na ogół sytuuje się na pozycji paranoidealnej wyzbytej impulsu emancypacyjnego i dlatego nie poświęcam jej wiele uwagi w tym opisie. Psychologizacja u Musiała, Gorgola i Romanowicza polega natomiast na przeżywaniu depresji w pozycji paranoidealnej i próbach przekroczenia tej pozycji ku depresyjnej, a dopiero w tej możliwa jest reparacja. Ten gest artystyczno-psychologiczny jest strategicznie niezbędny w procesie emancypacji, polegał jednak na sięgnięciu po konwencję w latach 80. już literacko archaiczną (echo pierwszoosobowej prozy konfesyjnej dekadentyzmu), co wprawdzie mieściło się w kodzie „wysokoartystycznym”, ale odsuwało taką literaturę na margines. Ponadto owa depresja homoseksualisty miała charakter wybitnie autowiktyimizacyjny, stąd też powieści te pełne są samobójstw i alkoholizmu udręczonych homoseksualistów, prób leczenia psychiatrycznego i patologizujących opisów środowiska homoseksualnego (np. u Gorgola jest ono opisane w kategoriach kryminogennych i więziennych, włącznie z użyciem grypsery); owa autowiktyimizacja była zaś zgodna ze społecznymi oczekiwaniami wobec „roli homoseksualisty”. Reparacja dokonuje się poprzez socjologizację, co wyraźnie zbiega się z historycznymi próbami budowania ruchów

wyzwoleńczych gejów i lesbijek w Polsce, poczynając od Warszawskiego Ruchu Homoseksualnego w latach 80. (sportretowanego w *Bólu istnienia* Krzeszowca) po Kampanię Przeciw Homofobii (w *Trzech panach w łóżku* Bartosza Żurawieckiego). W końcowych partiach rozdziału omawiam trzy przykłady ukazujące gejów jako wyraźną grupę społeczną w konfrontacji z różnymi, zwykle wrogimi siłami politycznymi i społecznymi: *Berka* Marcina Szczygielskiego (2007), *Śmierć w darkroomie* Edwarda Pasewicza (2007), osnutą wokół Marszu Równości w Poznaniu, oraz polityczne science-fiction i dystopię *New romantic* Michała Zygmunta (2007).

Rozdział *Seksualizacja wizerunku księży w najnowszej prozie gejowskiej* również jest przekrojowy, ale w perspektywie synchronicznej, bez próby tworzenia procesu historycznoliterackiego. Podobnie jak poprzedni, wpisuje się on w koncepcję reparacji poprzez socjologizację, a w tym wypadku analizuje wątek obecny w kilkunastu powieściach, wyraźnie konstruowany jako reakcja na dyskurs społeczny, krytyczny wobec jawnej homoseksualności (tj. dyskurs Kościoła katolickiego), przez pisarzy traktowany jako hipokryzja. W rozdziale tym wykazuję, że literatura jako medium niszowe wyprzedziła media „szybkiego reagowania”, tj. prasę drukowaną i internetową oraz telewizję i kino: obraz homoseksualnych kleryków pojawia się jeszcze w latach 70. u Mirona Białoszewskiego, poczynając zaś od *Lubiewa* Michała Witkowskiego (pierwsze wydanie w 2004), nie ma praktycznie powieści „gejowskiej”, w której nie pojawiłby się w jakiejś scenie czy zasadniczym wątku ksiądz-gej (np. *Pozytywni* Maćka Millera, *Ja, czyli 66 moich miłości* Żurawieckiego, *Śmierć w darkroomie* Pasewicza, dylogia o „geju w wielkim mieście” Milcke, *Kochanek czerwonej gwiazdy* Jabłońskiego i in.); tymczasem medialna dyskusja, czyniąca temat bardziej publicznym, rozpoczęła się dopiero w 2012 r. Artystyczna subwersja okazała się jednocześnie subwersją społeczną.

Dwa ostatnie rozdziały monografii, bardzo obszerne, składają się z interpretacji pojedynczych tekstów (z jednym wyjątkiem – podrozdziału o literaturze dziecięcej i młodzieżowej, który ma charakter przekrojowy) i podrozdziały te można traktować jako osobne jednostki i tak też były one prezentowane na konferencjach oraz publikowane. Przedstawiają one rozmaite postaci subwersji ułożone według dwóch kluczy. W rozdziale *Subwersje mitów* kategorią spajająca poszczególne interpretacje jest mit i możliwości bądź konieczność jego *queerowania*. W pierwszych partiach proponuję opis estetyki czy „psychopoetyki” *queer* jako wariantu estetyki manierystycznej w transhistorycznym

rozumieniu manieryzmu, jakie zaproponował Gustav René Hocke; badacz ten zresztą zwracał wielokrotnie uwagę na „manierystyczne inwersje mitów” w sztuce historycznego i transhistorycznego manieryzmu jako homoerotyczne – z powodów omówionych w pierwszym rozdziale, proponuję mówić nie o „inwersji”, a o „subwersji”. Subwersje te realizują dwie zasadnicze strategie – albo „odzyskują” mit kulturowy oryginalnie homoerotyczny, a w toku kulturowych resygnifikacji utrwalaony w społecznej świadomości jako „heteroseksualny” (przykładem tego może być mit grecki o Narcyzie i Ameniuszu – bądź Echo) lub też odzyskują mit obarczony homofobiczną interpretacją (np. mit o Sodomie); albo też przedstawiają alternatywne wersje mitów prymarnie heteroseksualnych (np. mit o Don Juanie). Starłem się zachować układ chronologiczny, układając różne rodzaje mitów, choć nie zawsze wydawało mi się to pożądane. Na decyzję o wyborze mitu o Sodomie jako pierwszego, nie zaś mitu genezyjskiego, wpływ miał sposób przetworzenia tego mitu przez Juliana Strykowskiego w dramacie *Sodoma* – technikę tę określiłem mianem „subwersji poziomu zero”, to znaczy realizującej się poprzez brak polemiczności, wyraźnego podejmowania homofobicznych interpretacji tego mitu, powstałych we wczesnych wiekach chrześcijaństwa (przedtem powszechnie mit o Sodomie pojmowano jako mit o karze za niegościnnosc), a przedstawienie dramatu Sodomy jako konfliktu dwóch religii, miękkiego boga Tamuza i młodego agresywnego boga Jahwe. Niemniej jednak, choć Strykowski tylko mimochodem mówi o homoerotycznym związku króla Sodomy, owo neutralne przeniesienie akcentu na inny niż w tradycji interpretacyjnej wątek stanowi polemikę z homofobiczną wersją mitu, której Strykowski był wszak doskonale świadomy, co potwierdzają także jego teksty o włoskim renesansie i jego „sodomitach”. Dużo wyraziściej pod względem subwersji przedstawia się pomysł Jerzego Andrzejewskiego w *Teraz na ciebie zagłada*, który przedstawia relację Kaina i Abla jako miłosną i to w dodatku silnie zabarwioną S/M (Kain zabija Abla w akcie najwyższej miłości), włączając w swoją narrację dyskurs psychoanalityczny i religijny, w tym podejmując Freudowską analizę religii jako psychozy. Mit o „homoseksualizmie greckim” pochodzi z innego już porządku, jest to mit społeczny, powstały wraz z XIX-wiecznym odkrywaniem antyku, co zbiegło się też z medykacją seksualności i powstaniem pojęcia „homoseksualizm” w 1869 r. (obok np. „uranizmu”, również opartego na greckim micie). Powstanie teorii *queer* oraz badania Michela Foucaulta i szczególnie Davida Halperina sproblematyzowały łatwość translacji współczesnego pojmowania seksualności czy orientacji seksualnej na antyczne, greckie pojmowanie pederastii czy efebofilii; o ile modernistyczna literatura szyfruje relacje homoerotyczne aluzjami do greckiego antyku (np. Jarosław Iwaszkiewicz w *Kochankach z Marony*), o tyle

postmodernistyczna powieść historyczna – za przykład posłużyła mi *Fryne hetera* Witolda Jabłońskiego – przedstawia relacje jednopłciowe jako kontinuum wraz z różnopłciowymi, gdzie linie demarkacyjne przebiegają według innych osi niż wybór obiektu (płci). Dwa kolejne wybrane przeze mnie mity wywodzą się z literatury europejskiej i powszechnie przyjęło się je pojmować jako „heteroseksualne”. Nawiązanie Gombrowicza do mitu o Don Juanie w *Operetce* nie jest zresztą bardzo jawne, choć stawiam tezę, że na pisarza mogła mieć wpływ lektura dramatu (bądź spektakl na scenie lub seans filmowy) Joségo Zorilli *Don Juan Tenorio*. Znany hiszpański seksuolog z pierwszej połowy XX w., Gregorio Marañón, wystąpił w latach 40. z tezą, że Don Juan jest ukrytym homoseksualistą i narcyzem i że pierwowzorem mitycznej postaci był książę Villamediana, sądzony w procesie o sodomie. Pozwala mi to sformułować interpretację postaci Firuleta i Szarma jako „skrytych homoseksualistów”, którzy pozornie zdobywają kobiety w „ilościach hurtowych”, w istocie pożądamy samych siebie i swoich złodziejaszków, co wywołuje problematykę Genetowską u pisarza. Podobnie Jerzego Nasierowskiego tropienie homoerotycznych zainteresowań w postaci Werthera i Goethego (w dzienniku *Nie moje życie*) uzyskało potwierdzenie w nowszych biografjach pisarza z Weimaru. Nasierowski dokonuje jednak jeszcze dalej idącej subwersji, samego siebie, 69-letniego w momencie pisania, uznając za Werthera „na emeryturze”.

Rozdział siódmy poświęcam analizie sześciu gatunków bądź modalności literackich uznanych lub uznających same siebie za „heteroseksualne” na gruncie światopoglądu, a próbujących włączać temat homoseksualności bądź bohatera reprezentującego to zagadnienie na prawach „inkluza”, gdyż takiej metafory postanowiłem użyć. Definiowanie powieści jako „homo-” czy „heteroseksualnej” jest zresztą ryzykowne, bo nie wiadomo, czy miałyby się opierać na kryterium seksualności autora, czy na światopoglądzie powieści, ten wówczas chyba należałoby definiować w kategoriach erotyki czy seksualności; z powyższych względów w monografii posługiwałem się zresztą pojęciem „homotekstualności”; proponuję zastosować pojęcie heteronormatywności jako gradualne i przyjąć, że wszystko, co nie jest literaturą *queerową*, jest w takim rozumieniu „heteronormatywne”, jakkolwiek z różnymi możliwymi stopniami „otwartości” (na inkluza), co wciąż jest definicją arbitralną, jakkolwiek uważam, że w sposób nieunikniony. Rzeczoną gradualność zamknąłem w klamrze między modernistyczną *pre-queerowością*, zjawiskiem określanym jako *queer before gay* (termin Douglasa Crimpa), gdzie „gay” oznacza afirmacyjne i protożsamościowe pojmowanie homoseksualności, a stanowiącą jej przeciwieństwo liberalną polityką inkluzy, tj. postępowego, racjonalnego i stopniowego włączania marginalizowanych grup w tkankę ciała

społecznego, niezmiennie (hetero)normatywnego. Pierwszy biegun reprezentuje w moim ujęciu Witkacy i jego cztery powieści, każda z opisem „eksperymentu homoerotycznego”, wpisujące ciekawość seksualną w pojęcia transgresji i wrażliwość dekadencją. Drugi biegun zaś reprezentują „powieści mozaikowe”, kilkuwatkowe, gdzie poszczególne wątki są równie ważne, a pośród kilku romansów heteroseksualnych jeden jest homoseksualny – szczegółowo pokazuję ową konstrukcję i jej polityczne implikacje na przykładzie *Senności* Wojciecha Kuczoka. Pomiędzy tymi dwiema modalnościami zawarłem analizę czterech bardziej spetryfikowanych gatunków, w których tradycja gatunkowa i poetyka umożliwiają lub uniemożliwiają homoerotyczne wątki nawet tam, gdzie były one nieuniknione. Na przykład światopogląd powieści historycznej w Polsce, jakim jawi się on świadomości potocznej, a to istotny punkt odniesienia, modelowany jest na powieściach Sienkiewicza, konserwatywnych i komediowych w rozumieniu Northropa Frye’a, gdzie zawsze historyczne zwycięstwo militarne łączy się z heteroseksualnymi zaślubinami. Dominacja tego światopoglądu okazuje się problemem, gdy powieść historyczna ma dotyczyć postaci opisanej w kronikach jako oddający się „męskim rozkoszom” – jako przykład posłużył mi Władysław Warneńczyk i kilka powieści o nim (Zofii Kossak, Mieczysława Smolarskiego, a przede wszystkim najobszerniej omówiona książka Aliny Zerling-Konopki). Podobny problem występuje w gatunku „literatura dla dzieci i młodzieży”, który obłożony jest tabu seksualności dziecięcej i paniką moralną wokół homoseksualności (często mieszanej, także celowo, z pedofilią). W polskiej literaturze młodzieżowej pojawiły się jednak wartościowe próby, np. bliższa *queer* i miejscami subwersywna powieść Anny Onichimowskiej pt. *Koniec gry*. W gatunku „powieść prawicowa” (równie niełatwym do zdefiniowania jak „powieść gejowska”) gej zwykle reprezentuje figurę wroga – wybrałem dwie powieści Daniela Koziarskiego dość pod tym względem nieoczywiste, ponieważ narrator przechodzi w nich z pozycji paniki homoseksualnej i obrazu geja utkanego z niesubtelnych stereotypów do wyraźnie biseksualnych impulsów, a wówczas na pozycję figury wroga wysuwa się u niego wyrazista postać kobieca. W powieściach z gatunku *chicklit* gej pełni również użytkową funkcję, tylko zwykle pozytywną, jest najlepszym przyjacielem głównej postaci kobiecej bądź narratorki i nierzadko pełni rolę tzw. *gay enabler* (pojęcie z filmoznawstwa), tj. ułatwia nawiązanie bądź podtrzymanie relacji heteroseksualnej, głównej osi fabularnej. W dwóch powieściach Karolina Macios stara się dokonać subwersji gatunkowo-swiatopoglądowej, jednak w drugim tomie dylogii im bardziej para heteroseksualna angażuje się w swoją relację, tym bardziej marginalne stają się postaci czy pary homoseksualne, tak jakby najbardziej sprawdzały się w okresie tzw. szaleństw młodości.

Książkę *Polish Queer Modernism* otwiera rozdział o czterech „tajnych dziennikach” modernistycznych pisarzy homoseksualnych (Andrzejewski, Białoszewski, Gombrowicz, Iwaszkiewicz). Analiza gatunku autobiograficznego umożliwi mi wyartykułowanie jednej z zasadniczych tez całego projektu, idiografizmu seksualnego, określonego zgrabną metaforą „seksualnego odcisku palca” (*sexual fingerprint*; pojęcie pożyczone od Magnusa Hirshfelda). Jednocześnie pojawienie się pośmiertnej fali „tajnych dzienników” wydaje się wiele mówić o polskiej kulturze seksualnej w modernizmie, ale także po nim; raz jeszcze wykorzystuję koncepcję pozycji paranoidalnej i depresyjnej Melanie Klein, by zasugerować, że prowadzenie „tajnych dzienników” było próbą reakcji reparacyjnej na wszechogarniającą paranoję (homo)seksualną przede wszystkim w komunizmie (przypadek *Kronosa* Gombrowicza jest pod tym względem bardziej skomplikowany). Każdy z tych pisarzy tworzył literaturę fikcyjną, u każdego z nich znajdowały się modernistyczne figuracje homoerotyzmu (sublimacje, syllepsy, podwójne kodowania), ale każdy też publikował „oficjalne” teksty autobiograficzne, które ogromnie się różnią właśnie w zakresie ujmowania homoseksualności od „tajnych dzienników”. W rozdziale tym wprowadziłem także istotne dla tej książki pojęcie „enigmatycznego sygnifikatora”, zapożyczone z psychoanalizy Jeana Laplanche’a i queerowej reinterpretacji Leo Bersaniego, oznaczające nieuchwytny, choć wyczuwalny seksualny „fluid” unoszący się w paranoidalnych przestrzeniach, każdorazowo indywidualny, bo wynikający z niepowtarzalnego „seksualnego odcisku palca”. W rozdziale drugim pokazuję na przykładzie *Milczenia* Juliana Strykowskiego rozmaite postaci nie- oraz wyczuwania takiego homoerotycznego „enigmatycznego sygnifikatora”, które pisarz precyzyjnie tematyzuje. W rozdziale tym omawiam również skomplikowany splot homoseksualności w twórczości Strykowskiego z jego niejednoznacznym stosunkiem do tożsamości żydowskiej, rozważam także, do jakiego stopnia w polskiej świadomości kulturowej nakładać się mogą stereotypy „wyglądania na Żyda” i „wyglądania na geja”, co prowadzi mnie także do krytycznej dyskusji z analizą Eve Kosofsky Sedgwick metaforę „gej to współczesny Żyd”, ta bowiem w polskim kontekście oznacza co innego niż w amerykańskim, do którego ta wybitna badaczka się odnosiła; do metafory tej powracam także w podrozdziale o Krzysztofie Baczyńskim (część rozdziału piątego), analizując młodzieńcze „gejowskie” opowiadanie poety. W innej części rozdziału piątego pt. *Homoinfluence* ujmuję kwestię „enigmatycznego sygnifikatora” jeszcze od innej strony, ponownie podejmując i *queerując* teorię Blooma o „lęku przed wpływem”. Rozważam tezę, czy w modernizmie jako epoce, w której doszło do znacznie intensywniejszej niż w poprzednich epokach ekspresji

homoseksualności wśród twórców, możliwy do opisania jest „homoerotyczny wpływ” na twórców heteronormatywnych. Przykładem tych ostatnich jest dla mnie Czesław Miłosz i jego filiacje z Józefem Czechowiczem oraz jego kręgiem (tu analizuję esej Miłosza o Czechowiczu w *Zaczynając od moich ulic*, gdzie homoseksualność jest wyraźnie tematyzowana), z kręgiem „Kultury” paryskiej i przede wszystkim z Andrzejewskim. Proponuję odczytanie fragmentu o Ketmanie w *Zniewolonym umyśle* jako inspirowane („homoinspirowane”) doskonale Miłoszowi znanym z obserwacji przyjaciół doświadczeniem „szafy”, co Andrzejewski uwypukla, podejmując temat Ketmanu i szafy w polemicznym nawiązaniu do Miłosza w *Ciemności kryją ziemię*. Innym przykładem w tymże rozdziale piątym takiego możliwego „homowpływu” jest dla mnie *Krawiec* Sławomira Mrożka i jego utajone związki z homoerotycznym światem mody i krawiectwa, przez rozczytanego wówczas w psychoanalizie dramaturga, przepisane na dyskurs fetyszyzmu seksualnego i obrazy pokawałkowanego ciała oraz fantazmat skóry. W rozdziale trzecim dokonuję psychoanalitycznego odczytania *Ferdydurke* i *Trans-Atlantyku* Gombrowicza, proponując uspójnienie luźnych sformułowań i przeoczanych dotychczas momentów w dwa scenariusze fantazmatyczne, oba homoerotyczne, a mianowicie w scenariusz sado-masochistyczny nakładający się na homoerotyzm, oba maskujące się wzajemnie (analiza wyrażen „brać w papę”, tj. „po pysku”, jako „brać w pupę” – co może konotować zarówno chłostę, jak i stosunek analny), oraz fantazmat ponownych narodzin w oderwaniu od ojczyzny jako „lona”, tu ukazany jako potencjalnie wyzwalające doświadczenie emigranckie. Z psychoanalizy czerpię także obficie w interpretacji *Akademii Pana Kleksa* Jana Brzechwy jako baśni *queerowej* (fragment rozdziału piątego), łącząc koncepcje Brunona Bettelheima o psychoanalitycznych znaczeniach baśni z obserwacjami dzieci w pismach Melanie Klein, a także z Freuda analizą „człowieka-Wilka” w rozdziale o przygodzie księcia Mateusza z królem wilków. Inny charakter ma rozdział czwarty poświęcony nowemu odczytaniu *Pamiętnika z powstania warszawskiego* Mirona Białoszewskiego, które stało się możliwe za sprawą publikacji odcenzurowanej wersji tej książki, *Tajnego Dziennika* i innych nowych źródeł biograficznych. Pokazuję, jak Białoszewski, często używając nieoczywistych wyrażen językowych, daje do zrozumienia, że niemal wszyscy młodzi mężczyźni wzmiankowani w *Pamiętniku* są homoseksualni i reprezentują przedwojenną sekretną subkulturę homoseksualną, o której wciąż niezwykle mało wiemy. W dalszych partiach interpretacyjnych analizuję rolę gatunku „pikareska” dla modernistycznej ekspresji homoseksualności (pikareskami oprócz *Pamiętnika* są np. *Ferdydurke*, *Trans-Atlantyk* czy *Żywoć geniusza*, tj. wzmiankowane „gejowskie” opowiadanie Baczyńskiego). Zamykający

książkę obszerny rozdział szósty stanowi mój autorski głos w badaniach nad kampem, tj. estetyką często, a niebezzasadnie związaną z kulturą gejowską. Dostrzegam „ślepią plamkę” w zachodnich badaniach nad kampem, mianowicie niedostrzeżenie uwikłania tej praktyki w ekonomię kapitalistyczną. Z tego powodu kamp środkowoeuropejski, tworzony w warunkach ekonomii socjalistycznej jako ekonomii wybrakowania i fetyszyzacji, przyjmuje zupełnie odmienne kształty. Podstawowe pytanie kampu, zwykle traktowane ironicznie, „jak być *glamorous*?”, w polskiej praktyce modernizmu socjalistycznego brzmi „jak być *glamorous* w świecie, gdzie nic nie jest *glamorous*, a miejsce fetyszy zajmują anty-fetysze, czyli badziewie?” (pojęcia „badziewie” jako „anty-fetysz” używam za Jerzym Jarzębskim). Pokazuję szereg przykładów takiego „kampu z biedy” w poezji i teatrze Mirona Białoszewskiego, we wczesnych powieściach Grzegorza Musiała (*Stan płynny* oraz *Czeska biżuteria*), a także krytyczną postmodernistyczną analizę tego zjawiska wraz z odniesieniem do polskiej transformacji u Michała Witkowskiego (*Lubiewo* oraz *Barbara Radziwiłłówna z Jaworzna-Szczakowej*).

Badania opisane powyżej oraz publikację monografii umożliwił mi trzyletni grant Fuga (staż doktorski) Narodowego Centrum Nauki (2012-2015) pt. *Międzynarodowe i polskie teorie gender i queer oraz ich wpływ na polską literaturę homotekstualną*, realizowany w Pracowni Poetyki Historycznej PAN (opiekun: prof. dr hab. Włodzimierz Bolecki).

V. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Po doktoracie oraz w trakcie pisania monografii literatury homotekstualnej prowadziłem także inne badania, niektóre związane z tematem monografii, inne nie. Omówienie zaczynam od tych pierwszych. W tekście *Białoszewski w „Lubiewie”* (w: *Ciało, Granice, Kanon*, red. J. Olejniczak, M. Rygielska, Katowice 2008) analizuję wykorzystanie cytatów z *Donosów rzeczywistości* Białoszewskiego przez Michała Witkowskiego w *Lubiewie* jako próbę wskazania „archeologii” polskiej literatury homotekstualnej. Obu tym pisarzom poświęcony jest także szkic *Fryzjer-gej, „Mosina”-włosina. Białoszewski i Witkowski* (w: *Lektury plci. Polskie (kon)teksty*, red. M. Dąbrowski, Warszawa 2008), analizujący fantazmat fryzjerstwa jako profesji „homofilnej”. W szkicu *Kobieta w (literackim) świecie gejów* (w: *Beatrycze i inne. Mity kobiet w literaturze i kulturze*, red. G. Borkowska, L. Wiśniewska, Gdańsk 2010) przedstawiam systematykę użyc postaci kobiet i ich funkcje w tekstach polskiej

i światowej literatury homotekstualnej. Tekst „*Trafieni*” w *wyobrażenia. Podmiotowość pisarza a literatura na zamówienie* (w: *Podmiot w literaturze polskiej po 1989 roku. Antropologiczne aspekty konstrukcji*, red. Ż. Nalewajk, Warszawa 2011) antycypuje wątki opracowane przeze mnie później z wykorzystaniem kategorii Blooma i psychologii „wpływu społecznego”, a dotyczy on antologii opowiadań o AIDS, oscylujących między pisarską potrzebą zajęcia głosu w ważnej kwestii społecznej a pragnieniem zachowania „wysokoartystycznego” tonu mimo pisania na zamówienie. Przekrojowy charakter ma także rozprawa *Gwałt korporacyjny i gwałt korporealny – dwa spojrzenia na pewną metaforę* (w: *Przyjemność i cierpienie. Genuss und Qual*, t. II, red. G. Jaśkiewicz, J. Wolski, Rzeszów 2014), którą pierwotnie – podobnie jak i poprzednią wzmiankowaną – planowałem umieścić w *Queerowych subwersjach*, co z powodów objętościowych okazało się niemożliwe; omawiam tam metafory gwałtu homoseksualnego w prozie „heteroseksualnej” stosowane do opisu stosunku zależności i hierarchii w kapitalizmie. W dwóch tekstach (oraz w trzecim, znajdującym się obecnie w druku wystąpieniu konferencyjnym w języku hiszpańskim) zajmowałem się także *queerowymi* wątkami w literaturze hiszpańskiej – por. *Corporative Society and Cyberqueer. Utopia and Dystopia Revisited* (in: *Changes, Conflicts And Ideologies in Contemporary Hispanic Culture*, ed. T. Fernández Ulloa, Cambridge 2014); *Homoerotyczny barok? Wokół dwóch wierszy Villamediany* („Fraza” 2014 nr 3, zawiera także szereg moich przekładów hiszpańskiej poezji renesansowej i barokowej); *Leopoldo María Panero y la mascara de feminidad* (ukáže się w książce *Images of Women*, ed. T. Fernández Ulloa, Cambridge 2016). W obszernej rozprawie *Fetyszysta Jerzy A.* (w: *Jerzy Andrzejewski czytany na nowo*, red. A. Kasperek, J. Wróbel, Kraków 2015) omawiam fetyszym towarowy i seksualny związany z obuwem w *Dzienniku paryskim* i wybranych opowiadaniach (np. *Pantofelek*) Andrzejewskiego. Szkic *Towards a Subverse Queer Atopia. Beyond the Utopia/Dystopia Inversion* (“SQS. Journal of Queer Studies” 2015 nr 1-2) nie dotyczy w ogóle literatury, sytuuje się raczej na pograniczu socjologii i filozofii orz teorii *queer* i postuluje odejście od pary pojęć „utopia/dystopia” w analizie czasowości na korzyść pojęcia „atopia” jako subwersywnego i *queerowego*. Podobnie nie jest literaturoznawczy obszerny artykuł *Polish Catholicism & Homosexuality: Strange Bedfellows* (in: *New Approaches to Gender and Queer Research in Slavonic Cultures*, ed. D. Scheller-Boltz, Wiesbaden 2015), stanowiący analizę dyskursów katolickich dotyczących homoseksualności, w tym podręczników “terapii homoseksualizmu”. W założeniu ma ukazywać problematyczny stosunek Kościoła katolickiego w Polsce do homoseksualności; w pewnej mierze można ów szkic uznać za *pendant* do rozdziału o „seksualizacji wizerunku księży” w książce *Queerowe*

subwersje. Ponadto podobnych zagadnień dotyczyły hasła opublikowane w *Encyklopedii gender (Homoseksualność oraz Gay/lesbian studies*, współautorka: Kazimiera Szczuka); hasło napisane w ramach grantu *Sensualność w kulturze polskiej – pt. Zmysłowe homoerotyczne sublimacje*; recenzje książek naukowych i popularnych: *Dowód odmienności – dowód na tożsamość* [rec. książki T. Kaliściaka *Katastrofy odmieńców*], „Pogranicza” 2012 nr 1, *GayRL czy QueeRL?*, [rec. K. Tomasika], „Teksty Drugie” 2012 nr 6, *Chiron Miron (i człowiek Tadeusz)*, [rec. T. Sobolewskiego], „Teksty Drugie” 2013 nr 5. Osobną grupę stanowią moje recenzje krytycznoliterackie powstające jako tzw. „krytyka towarzysząca” literaturze gejowskiej – po doktoracie ogłosiłem następujące omówienia: *Juliusz Słowacki a homoseksualizm w Polsce lat 80 XX w.* [rec. Tadeusza Olszewskiego], „Tygiel Kultury” 2009 nr 1-3; *Homointeligencja i lujoproletariat* [rec. Michała Zygmunta], „Pogranicza” 2010 nr 6; *Ojczyźniany syn przeciwko homosynczyźnianemu ojcu* [rec. K. Gołaszewskiego], „Tygiel Kultury” 2011 nr 4-6; „*Dziękuj Bogu, że jesteśmy bezcieleśni, bezszelestni*” [rec. B. Żurawieckiego], „Pogranicza” 2011 nr 4; *Czerwona gwiazda – gwiazda Wenus* [rec. W. Jabłońskiego], „Tygiel Kultury” 2011 nr 10-12; *Buch po sezonie bach* [rec. M. Witkowskiego], „Dekada Literacka” 2011 nr 5-6; *Czy geje są queer?*, [rec. M. Zych], „Tygiel Kultury” 2012 nr 7-9; *Gombrowicz bez marynarki i z marynarzem*, [rec. W. Gombrowicza], „Kwartalnik Artystyczny” 2013 nr 3; *Trup trzyma w szafie nazistowski karabin* [rec. K. Wojtaszczyka], „Inter-. Literatura-Krytyka-Kultura” 2015 nr 2; *The Hyacinth Beneath the Foot* [rec. A. Selerowicza], „Arterie” 2015 nr 2; *Niech nas zobaczą w serialu* [rec. D. Kowalkowskiego], „Arterie” 2015 nr 2. Moje recenzje i rozproszone artykuły dotyczące literatury homotekstualnej są planowane do publikacji w książce krytycznoliterackiej *Geje do piór! Randki krytyczne* w 2016 lub 2017 r. Ponadto opublikowałem przekłady trzech tekstów naukowych związanych z tą problematyką: Pamela Robertson, *Jak jest zrobiony feministyczny kamp?*, „Teksty Drugie” 2012 nr 5; Gregorio Marañon, *Don Juan. Sława i nędza księcia de Villamediana*, „Fraza” 2014 nr 3; Eric Anderson, *Teoria męskości inkluzywnej*, „Teksty Drugie” 2015 nr 2. Brałem także udział jako ekspert w debatach nad literaturą *queerową – Homo?biografie – odkrycia, rewizje, retusze*, festiwal Queerowy Maj, Kraków 2015; oraz *Kamp – współczesne praktyki artystyczne*, Queerowe Centrum Kultury, Kraków 2016 – którą zorganizowałem i którego zapis będzie ogłoszony drukiem.

Ważnym osiągnięciem w mojej karierze naukowej była publikacja zmienionej i rozszerzonej wersji mojej rozprawy doktorskiej w dwóch tomach - *Dyskursywizowanie Białoszewskiego. T. I: Teoria recepcji i dyskursy krytycznoliterackie*, Wyd. Słowo

Obraz/Terytoria, Gdańsk 2013 oraz *Dyskursywizowanie Białoszewskiego. T. II: Dyskursy literaturoznawstwa naukowego i szkolnego*, Wyd. Słowo Obraz/Terytoria, Gdańsk 2014. Pierwszy tom przedstawia obszerną wykładnię autorskiej propozycji badań nad recepcją literatury. Książki te pisane są z pozycji nie tylko „literaturoznawstwa”, ale „metaliteraturoznawstwa”, a tym samym sytuują się na pograniczu kulturoznawstwa i filozofii nauki oraz socjologii wiedzy. Analiza dyskursu w przyjętym tu rozumieniu uwzględnia nie tylko analizę semantyczną (informacji), ale także kontekst instytucjonalny komunikatów. Zasadniczy i nowatorski jest projekt włączenia psychologii społecznej w badania nad instytucjonalnym zwłaszcza aspektem recepcji – ta część właśnie stanowi *novum* dopisane już po obronie doktoratu. Sięgam przede wszystkim do teorii atrybucji i tzw. „błędów poznawczych”, wykorzystuję także psychologiczne badania nad pamięcią (jednostkową) do opisu procesów „pamięci dyskursowej”. Ilustrację tej części teoretycznej daje część druga książki, poświęcona szczegółowemu omówieniu recepcji krytycznoliterackiej kolejnych książek Mirona Białoszewskiego. Tom drugi przedstawia główne kierunki czytania Białoszewskiego i jednocześnie rozmaite typy możliwych dyskursów literaturoznawstwa naukowego. W ostatnich partiach zaś analizuję szkolne tryby wypowiedzi literaturoznawczej na podstawie podręczników szkolnych, bryków i pomocy dla nauczycieli. Chciałbym nadmienić, że Wydawnictwo Naukowe Peter Lang zaproponowało mi przekład pierwszego tomu tej książki na język angielski i w 2016 r. otrzymaliśmy na ten cel grant Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (książka ukaże się w 2017 lub 2018 r.). Z tymi badaniami związana jest także osobna publikacja z zakresu poetyki kognitywnej: *Kognitywna vs. Kognicyjna? Poetyka vs. Poietyka?*, „Teksty Drugie” 2010 nr 4.

Tuż po zakończeniu prac nad dwiema monografiami literatury *queerowej* rozpocząłem nowe badania, mające doprowadzić do ukończenia monografii gatunku określanego w anglojęzycznym piśmiennictwie mianem *queer gothic*. Planowana książka nosi tytuł *Gotycyzm – modernistyczny sobowtór Odmieńca*. Ogłosiłem drukiem kilka jej fragmentów, niekiedy w wersjach skróconych: *Queer gothic – queer modernism*, „Poznańskie Studia Polonistyczne” 2014 nr 24; „*Milczenie, które bywa śmiertelnym grzechem*” – *i grzech, który bywa przemilczany. Jerzego Andrzejewskiego queer gothic*, „Kwartalnik ARTystyczny” 2014 nr 4 (wersja bardzo skrócona); *Homogotycki skandal według Michała Choromańskiego*, „Czytanie Literatury” 2014 nr 3. Ponadto na konferencji „Nie/hetero/normatywność” w Toruniu (2015) przedstawiłem fragment pt. *Pan Kleks i queer gothic*, w 2016 r. w książce zbiorowej Wydawnictwa UJ ukaże się fragment pt. *Gotycyzm, romantyzm, S/M* (wersja

bardzo skrócona), zaś w bieżącym numerze „Czytania Literatury” fragment pt. *G(N)O(S)TYCYZM* (po recenzjach, w druku).

Szereg moich publikacji podoktoratowych wynikał z dawniejszych zainteresowań badawczych, tj. przede wszystkim: twórczość Białoszewskiego, poezja polska XX i XXI wieku, twórczość Tadeusza Micińskiego. W niektórych wypadkach nowe inspiracje *queerowe* czy *genderowe* wpłynęły na moje interpretacje poezji (np. badania nad poezją „tacierzyńską” i „starych kobiet”). Oto wykaz publikacji z tej grupy: *Chrystologia ponowoczesna młodych poetów duchem*, „Pogranicza” 2009 nr 1; *W stronę Krainy Łagodności (i na marginesach). Poezja polska po 2000 r. w: Nowa poezja polska. Twórcy – tematy – motywy*, red. T. Cieślak, K. Pietrych, Kraków 2009; *Wiersze szpitalne Józefa Barana w: Nowa poezja polska. Twórcy – tematy – motywy*, red. T. Cieślak, K. Pietrych, Kraków 2009; „Ty jesteś krowa a ja Żyd”. *Tadeusza Śliwiaka Holocaust zwierząt*, „Pogranicza” 2009 nr 5; „Król Mrówek” – *Herberta traktat o dojrzałej miłości*, „Dekada Literacka” 2010 nr 1-2; „Hemofilia” – *Hom(of)ilia Stanisława Barańczaka w: Żywioły wyobraźni poetyckiej pokolenia '68*, red. A. Czabanowska-Wróbel, I. Misiak, Kraków 2010; *Sabat Starych Bab w: Cieleśność w polskiej poezji najnowszej*, red. T. Cieślak, K. Pietrych, Łódź 2010; *Gry ni-cości Kry-nic-kiego w: Tajemnica w tekstach kultury*, red. A. Borkowski, E. Borkowska, M. Pliszka, Siedlce 2011; *Pyta-nie o kamp Czesława Miłosza*, „Fraza” 2011 nr 3-4; *Dokąd wskakuje ta napisana żaba...? Albo anty-haiku Beaty Szymańskiej*, „Fraza” 2012 nr 3; *Tadeusz Miciński, syn Rudolfa, ojciec Jarosława – u początków polskiej poezji tacierzyńskiej w: Starość. Doświadczenie egzystencjalne, temat literacki, metafora kultury*, t. II, red. A. Janicka, E. Wesołowska, Ł. Zabielski, Białystok 2013; *Młoda poezja polska na urlopie tacierzyńskim w: Poezja polska po roku 2000. Diagnozy – problemy – interpretacje*, red. T. Dalasiński, A. Szwagrzyk, P. Tański, Biblioteka „Inter” t. 1, Toruń 2015. Ponadto jako specjalista od poezji XX-wiecznej opracowałem kilka haseł w projekcie *Sensualność w kulturze polskiej* (kierownik grantu: prof. dr hab. Włodzimierz Bolecki; koordynatorka działu: dr hab. Agnieszka Kluba): *Polisensoryczna eksploracja stanów nieświadomości, stanów półświadomych, onirycznych; Choroba i kalectwo a afirmacyjne przedstawienia doświadczeń zmysłowych; Rola polisensorium w karnawalizacji obrazu świata; Doświadczenie macierzyńskie, poród jako doznanie ekstremalne (Anna Świrszczyńska); Ciało ćwiczone (Anna Świrszczyńska)* (data publikacji haseł w witrynie: 2012). Opracowałem także kilka haseł popularyzatorskich z zakresu poezji dla projektu *Panorama Literatury Polskiej IBL* (2011): *Czesław Miłosz: Orfeusz i Eurydyka; Czesław Miłosz: Piesek przydrożny; Czesław*

Miłosz: Wiersze ostatnie; Wisława Szymborska: Chwila; Wisława Szymborska: Dwukropek; Wisława Szymborska: Ludzie na moście; Wisława Szymborska: Tutaj; Wisława Szymborska: Koniec i początek; Wisława Szymborska: Wszelki wypadek. Z istotniejszych publikacji popularyzatorskich wskazać należy także hasło „Tygiel Kultury” w: *Pisma kulturalne w Polsce po 1989 roku. Leksykon*, red. J. Gałuszka, G. Maroszek, A. Nęcka, Katowice 2010. Ponadto przekładałem teksty naukowe z zakresu humanistyki: Carol J. Adams, *Płciowa polityka mięsa*, „Red” 2009-2010 nr 2; Charles Bernheimer, *Wstęp. Lęki przed porównaniem* w: *Niewspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki*, red. T. Bilczewski, Kraków 2010; Roland Greene, „nie dzieła, lecz sieci”: *kolonialne światy w komparatystyce* w: *Niewspółmierność. Perspektywy nowoczesnej komparatystyki*, red. T. Bilczewski, Kraków 2010. Osobne miejsce w moich badaniach zajmuje szkic *19 vs. 22. Jerzy Andrzejewski i numerologia* w: *Formacja 1910. Świadczenie nowoczesności*, red. D. Kozicka, T. Cieślak-Sokołowski, Kraków 2011 (wersja bardzo skrócona).

Jednym z moich najważniejszych osiągnięć naukowych po doktoracie jest rozwój kariery międzynarodowej, do którego przyczynił się indywidualny grant NCN „Fuga”, grant „Sensualność w kulturze polskiej” (w ramach którego odbyłem kwerendę w Barcelonie), stypendium dla młodych wybitnych naukowców oraz program Erasmus+. Po 2012 r. wziąłem udział w 10 konferencjach zagranicznych (Praga, Lizbona, Cantabria, Neapol, Bakersfield, Helsinki, Innsbruck, Sztokholm, Leeds, Gandawa), gdzie wygłaszałem referaty. Ponadto uczestniczyłem w 14 konferencjach w Polsce, jedną współorganizując (*Cyberartywizm* w Krakowie, 2013). W ramach popularyzacji nauki oraz swoich badań prowadziłem warsztaty krytycznoliterackie przy UJ (2008); wygłosiłem trzy wykłady otwarte na Festiwalu Nauki w IBL (2013-2014); wziąłem udział w 12 audycjach radiowych jako ekspert, a także w 7 panelach lub publicznych dyskusjach na festiwalach literackich jako specjalista od twórczości Białoszewskiego, poezji polskiej bądź *queer*. Moje doświadczenie dydaktyczne po uzyskaniu tytułu doktora to: prowadzenie wykładów na studiach zaocznych UJ pt. „Strategie poezji polskiej 1956-2008/9/10” (trzykrotnie w latach 2008-2010); prowadzenie ćwiczeń z literatury współczesnej na UJ (2009/2010); prowadzenie przez trzy lata seminarium licencjackiego z literatury współczesnej na UJ, zakończone wypromowaniem ok. 30 osób z tytułem licencjata polonistyki (2009-2012); ponadto anglojęzyczny wykład dla studentów programu Erasmus i amerykańskich na Międzywydziałowych Indywidualnych Studiach Humanistycznych UJ *Polish Gay Literature and Social Change* (pięć edycji 2011-2016) oraz kurs *Queer studies i men's studies* na Wydziale Polonistyki UJ (2013). Gościnnie wykładałem na podyplomowych

Gender Studies przy IBL (2011/2012) i Kreatywnym Pisaniu przy IBL (2013/2014) oraz na historii sztuki w Collegium Civitas (2015). Wygłosiłem też dwa cykle wykładów po angielsku i francusku w ramach programu Erasmus+ - *Polish Queer Modernism* (Universitat i Oslo, 2014) oraz *L'écrivain polonais moderniste comme l'intellectuel à Paris* (INALCO, Paryż 2015).

Po obronie doktoratu uzyskałem następujące nagrody i stypendia: Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (2008 i 2009); nagroda Narodowego Centrum Kultury dla najlepszej rozprawy doktorskiej z zakresu kulturoznawstwa (II nagroda, 2008); stypendium twórcze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2011); stypendium dla młodych wybitnych naukowców na lata 2015-2018. Jestem członkiem stowarzyszenia naukowego komparatystów sławistyczno-iberystycznych CompaRes oraz European Modernism and Avant-Garde Association.

17 marca 2016
Solej